

klemens

TOPKAPI

S A R A Y I

MÜZEDE 1 SAAT

HAZIRLAYAN:HÜLYA UTKULUER

www.klemensart.com

info@klemensart.com

+90 (532) 764 53 10

Bülten başlığımız "Pencere" olunca, dünyanın en meşhur pencerelerinden birine ev sahipliği yapan Topkapı Sarayı'na gitmesek olmaz. Olmaz ama 1 saatte 3 anıtsal kapı, 4 gösterişli avlu, onlarca oda, yüzlerce eser barındıran bu saray müzeyi gezmek mümkün mü?

Derununa aşina olmak isteyen için Topkapı Sarayı bir ömür ister. **Topkapı Sarayı'nda 1 saat**, kapıdan uğramak, pencereden bakmak olur olsa olsa... Yine de çağın zamansızlığıyla baş edebilmek için bu görkemli sarayda 1 saatte neleri sahiden görebiliriz, bir bakalım.

Topkapı Sarayı'nın
genel görünüşü

KÖKLÜ BİR TARİH

Bahçeleri ile 350 dönümlük bir araziye yayılan Topkapı Sarayı, Osmanlı Devleti'nin gelişim ve değişimini, iç ve dış siyasetini, teşkilat yapısını, eğitimini, mimarisini, dine ve sanata olan yaklaşımını anlamamız için elimizde bulunan en gösterişli rehberdir.

Yaklaşık 400 yıllık bu sarayın ana mimari aksını Fatih Sultan Mehmet oluşturmuştur ama Dolmabahçe Sarayı gibi yekpare bir yapı olmadığından mimarisi de yüzlerce yıl şekillenmeye devam etmiştir. 1460-70'lerden 1800'lerin ortasına kadar sarayda inşa faaliyeti devam etmiştir. Sarayın ilk yapısı olarak kabul edilen Çinili Köşk, yanlış bir planlama ile Osmanlı'nın son döneminde sarayın dışında bırakılmış ve bugün Arkeoloji Müzelerinin bir parçası haline gelmiştir.

Sarayın ilk yapısı
olan Çinili Köşk

MÜZECİLİK TARİHİMİZDE TOPKAPI SARAYI

Osmanlı siyasetinin derinliklerine inmeden Topkapı Sarayı'nın müzecilik tarihimiz için önemini hatırlatmak isterim. Sultan Abdülmecid devrinde İngiliz Elçisi Stradford Canning'e Hazine-i Hümayun'daki eşyalar gösterilince bunların 'müzelere layık olduğu fikri' ilk kez bu sarayın avlularında yankılanmıştır.

Osmanlı'nın müzecilik hikayesi bunun üzerine başlar. Saraydan çıkan koleksiyonlar Askeri Müze ve Arkeoloji Müzelerimizin temelini oluşturacaktır.

Sarayın ilk kapısı olan
Babı Hümayun

Topkapı Sarayı ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk müzelerinden biridir. Cumhuriyet'in ilanından hemen sonra, daha tarihler 1924'ü gösteriyorken, Atatürk'ün ileri görüşlü emirlerinden biriyle "müze ittihaz olunmak üzere" boşaltılmış ve 1934'te kapılarını ziyaretçilere açmıştır. Bugün Türkiye'nin en çok ziyaret edilen müzesidir. Son yıllarda idaresi Kültür ve Turizm Bakanlığından Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına geçen Topkapı Sarayı'nda pek çok yeni seksiyon ziyarete açılmıştır.

Haremi, Kutsal Emanetleri, kütüphanesi, hazinesi, silah ve kıyafet koleksiyonları, mutfakları, bahçeleri, avluları ile saatlerce gezilebilecek olan bu sarayda 1 saatimiz varsa, kıymetli dakikalarımızı o meşhur pencerenin de bulunduğu İkinci Avlu'da geçireceğiz. Hadi gidelim.

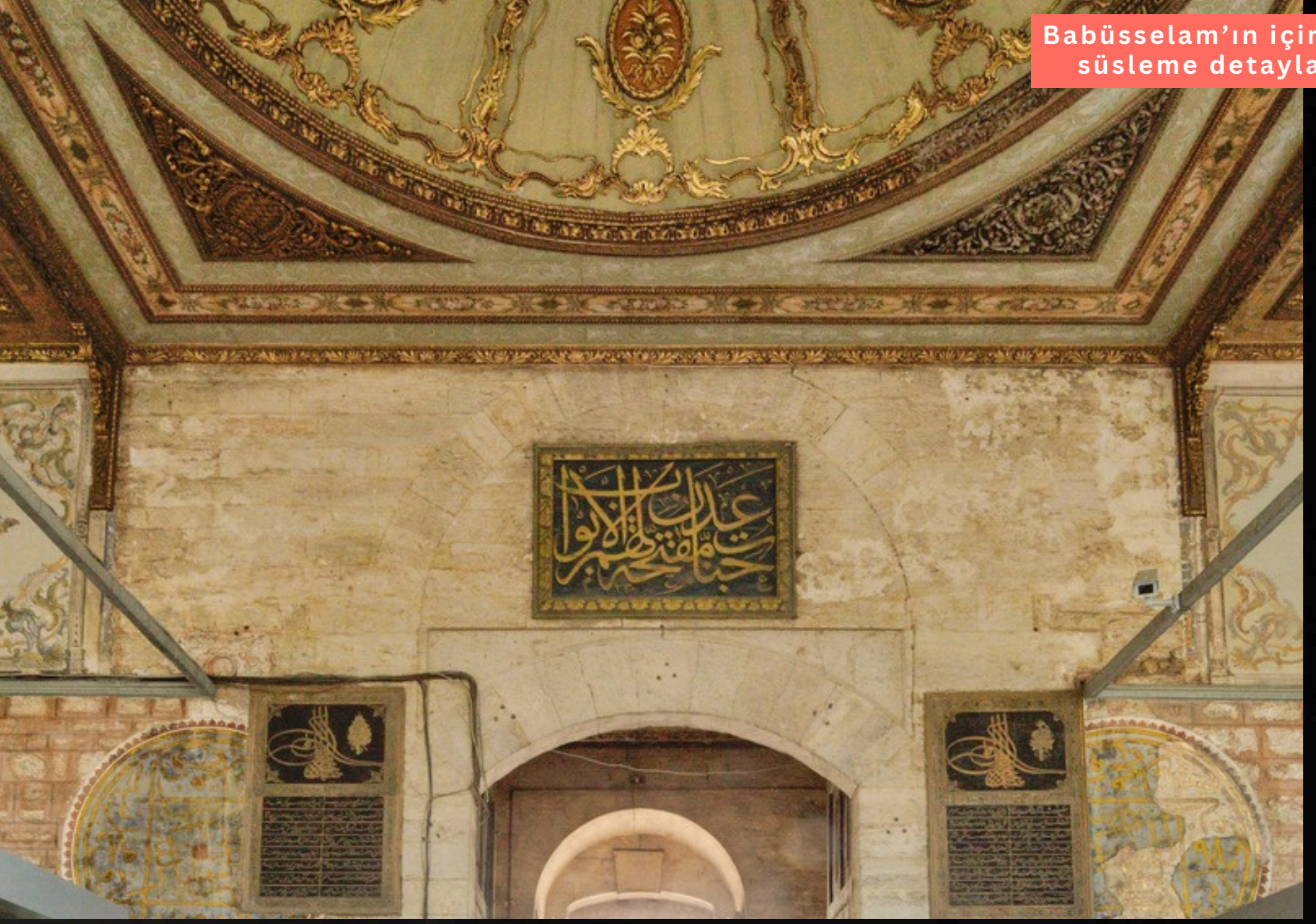
Babüsselam'ın kuleli
dış yüzü

TOPKAPI'NIN KAPILARI VE AVLULARI

Topkapı Sarayı'nın 3 anıtsal kapısı vardır: Babı Hümayun, Babüsselam ve Babüssaade. Birinci kapıdan herkes geçebilir. İkinci kapı devlet ricalinindir ve yalnız padişah atıyla girebilir. Üçüncü kapı padişahın ve özel hizmetinde bulunanların yani Harem ve Enderun'a girme izni olanların geçebildiği kapıdır.

Biz bugün önce geleneğine uygun olarak herkesin hâlâ ücretsiz girebildiği Babı Hümayun'dan, sonra müze giriş turnikelerinin yanı başındaki Babüsselam'dan müze-kartımızı okutarak geçecek ve o avluda kalacağız. İkinci Avlu ya da Divan Meydanı diye adlandırdığımız, devlet işlerinin görüldüğü, dünyaya adaletin dağıtıldığına inanılan Adalet Kulesinin gölgesine sığınmış, ulu servilerle donatılmış sarayın bu avlusu Osmanlı Devleti'nin kalbiydi.

Babüselam'ın içinden süsleme detayları

Babüselam'a yani Selam Kapısına dikkatlice bakın; kalem işleri, cephedeki küfeki taşından kesmeler, ayetler ile süslü bu kapı devletin gücünü sembolize eder. Dışarıdan kuleleri, içeriden renkleri ile gösterişli ve güçlüdür.

Servileri ile Divan Meydanı ve Adalet Kulesi

SİMGELERİN GÜCÜ

Adalet Kulesi padişahı simgeleyen; vezirler divan toplantısı yaparken padişahın istediği zaman gizlice gidip kasrın penceresine yerleştiği ve gölgesi ile toplantıları takip ettiği yerdir. Kulenin dışındaki pencereler son dönemde açılmıştır; asıl pencere Kasrı Adl olarak adlandırılan ve dışarıya değil içeriye açılan padişah penceresidir. Diziler her ne kadar Topkapı Sarayı'nın odağını Kanuni ile Hürrem'in balkonuna çevirmiş olsa da Topkapı Sarayı'nın, Osmanlı tarihinin ve hatta bir dönem Avrupa tarihinin en meşhur penceresi işte Divan-ı Hümayun'daki bu penceredir.

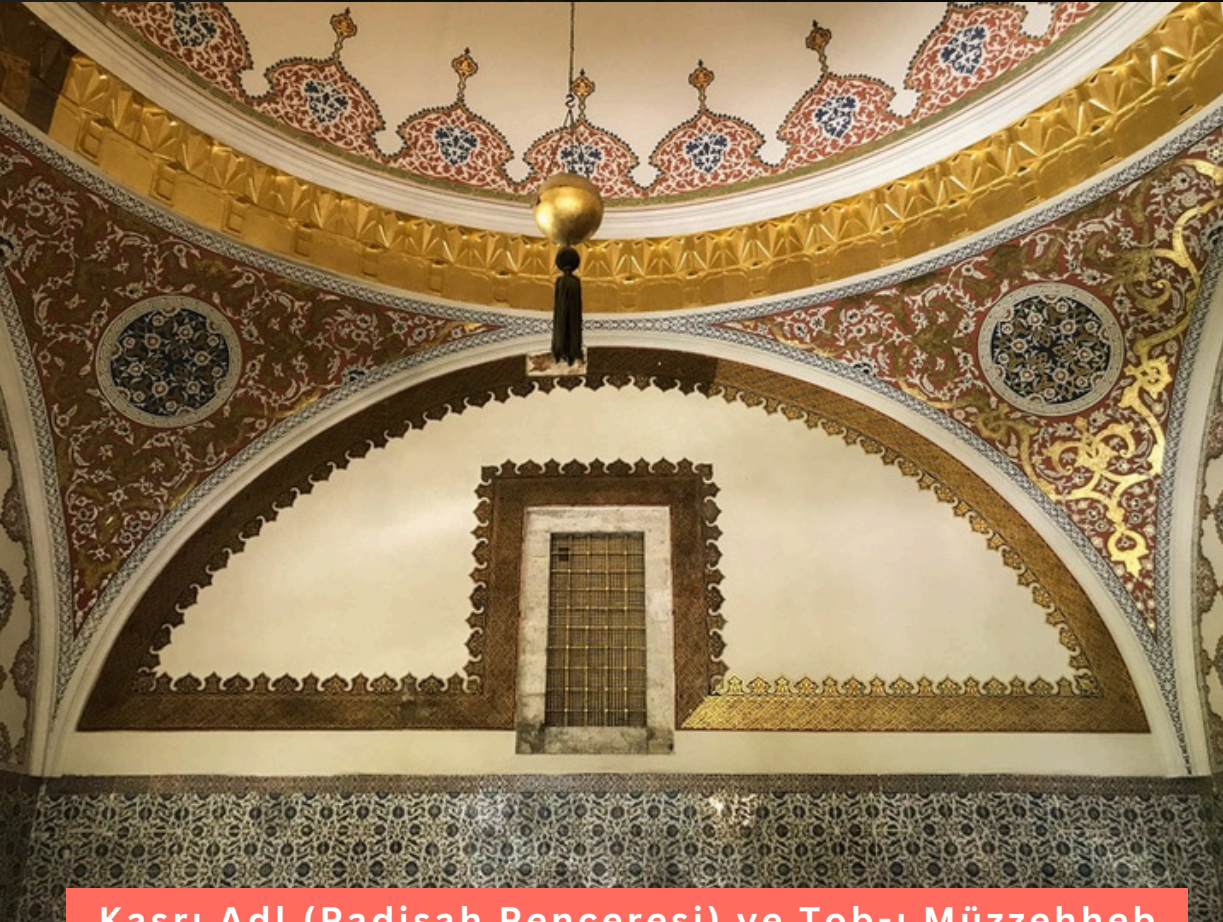
Padişah penceresinin de resmedildiği Divan'da Elçi Kabulü tablosu, Jean-Baptiste Vanmour

Divan-ı Hümayun olarak adlandırdığımız üç kubbeli bu yapı dışında revakları ve sütunları, içinde barok ve rokoko süslemeleri, altın varakları, padişah hatları ile Osmanlı mimarisi ve sanatının eşsiz örneklerinden biridir. Divan'ın muhtelif yerlerinde Sultan III. Ahmet'in Kelime- i Tevhid hattı, Sultan I. ve II. Mahmud'un tuğralı kitabeleri yer alır.

Divan-ı Hümayun'un Kalem Dairesinden

Divan'daki bu pencere kadar dikkat çeken bir başka mimari unsur da altın top ya da yaldızlı küre gibi isimlerle adlandırılan tob-ı müzehhebdir. Divan'ın kubbesinden sarkan altın kaplama bu delikli küre, yeryüzünü temsil eder. Kürenin asılı olduğu zincir aklın ipidir. Bu ipin ucu görünürde Sadrazam'ın elindedir ama aynı kürenin görünmez ipleri elbet padişah penceresine uzanır. Kararlara doğrudan dahil olmayan padişahın, Divan toplantıları sırasında hoşuna gitmeyen bir karar konuşulduğu vakit demir kafese vurduğu yahut perdesini çektiği anlatılır.

Kasrı Adl (Padişah Penceresi) ve Tob-ı Müzehheb (Altın Küre)

Şehname-i Selim Han'ın Topkapı Sarayı Divan-ı Hümayunu minyatüründe pencereden bakan padişah ve altın küre de görülebiliyor.

Adalet üzerine bu kadar konuşmuş, düşünmüş, mimari biçimler geliştirmiş bir Osmanlı'dan bugüne nasıl geldik, bunu düşünmek için en uygun yer belki de Divan'a bitişik durumda inşa edilmiş Dış Hazine binasıdır. Burası bugün sarayın en ilgi çeken koleksiyonlarından biri olarak silahların yer aldığı kısımdır. Eserlere kendinizi çok kaptırmadan hızlıca bakmalısınız çünkü sarayın bu en prestijli avlusundan en gündelik yaşamına şahit olmak üzere Mutfaklara gideceğiz.

Divan Meydanını terk edip Matbah-ı Amire'ye geçmeden önce mermer sütunların altındaki sarayın üçüncü kapısına alıcı gözle bir bakın. Bu kapı Saadet'e açılan kapı, çünkü o kapının arkasında Hirka-ı Saadet başta olmak üzere Kutsal Emanetler var.

Bu kapıdan girince çıktığımız Enderun Avlusu yalnız padişahın özel yaşam alanı değil, devletin en üst düzey yöneticilerinin yetiştiği bir okuldur. Bizim vaktimiz olmadığı için sarayın en çok eseri barındıran bu avlusuna girmiyor; Babüssaade'de yapılan tahta çıkış, bayramlaşma ve ulufe törenlerini düşünüyor, bu avluda bir elçi kabulüne denk geldiğimizi hayal ediyor ve mutfaklara gidiyoruz.

BİR MAHALLE OLARAK SARAY MUTFAKLARI

Saray mutfaklarını tek bir bina gibi değil, Marmara denizine paralel uzanan bir sokak gibi düşünmelisiniz; öyle bir sokak ki 5 dönümden fazla yere yayılıyor. Camisi, koğuşları, kileri, fırını, helvahanesi, şerbethanesi, yoğurthanesi, tavukhanesi, sebze bahçeleri ve diğer müştemilat yapıları ile kendisine ait bir mahallesi var diyebiliriz. Mutfakların temeli Fatih Sultan Mehmet döneminde atılmış ama mutfakların bugünkü görünümü Kanuni Sultan Süleyman döneminde ve Mimar Sinan'ın mahareti ile kazandırılmış.

Mutfakları gezerken bütün halinde görmeye, bacalarına, koğuşlarına dikkat etmeye çalışmalısınız. Burayı yalnız yemek pişen yer olarak değil, saray mutfağı geleneklerinin oluştuğu, sosyal bir organizasyonun en önemli yapı taşlarından biri olarak görün. Bu mutfaklar ki yeri geldiğinde binlerce askere, yeri geldiğinde dünyanın en büyük ülkelerinin elçilerine, yeri geldiğindeyse fakire fukaraya yemek yetiştiriyordu. En sıradan günde, günlük 1500-3000 kişiyi besleyebilecek büyüklükte olduğunu biliyoruz.

Topkapı Sarayı'nda İznik ya da Kütahya porselenlerinden daha büyük bir Çin ve Japon porseleni bölümü olduğunu öğrenmek sizi şaşırtır mı? Çin dışındaki en büyük Çin porseleni koleksiyonu, sayısı on bini aşan eseriyle Topkapı Sarayı'ndadır. Porselenler arasında seladonları yani yeşil sırlı porselenleri; sır altında kobaltla dekorlanan mavi-beyaz porselenleri; ayrıca Avrupa menşeli rengarenk birçok güzel örneği de görebilirsiniz.

TOPKAPI SARAYI'NI ANLAMAK

1 saatlik gezimiz başladığımız yerde, yeniden Babüselam kapısının revakları altında sona ererken "Topkapı Sarayı'ni anlamak Osmanlı'yı anlamaktır." sözünü bir düşünün.

Topkapı Sarayı'ni anlamak için neden Sarayburnu'nda iki denize ve iki kıtaya hakim bir tepeye, tam da Roma Akropolisinin üzerine kurulduğunu; isminin neden Topkapısı olduğunu, bu kapının nerede bulunduğunu; saydığımız anıtsal kapısı hariç kapılarının sayısını; Suru Sultaniyi yani sarayın surlarının ve sınırlarının -fiziken ve manen- nerelere denk düştüğünü; geleneksel Türk mimarisinin ne olduğunu bilmek gerekir. Sarayda gezerken parlak vitrinlerdeki süslü eserlere odaklanıp sarayın mimari yapısını, iç içe geçmiş avluları, Harem'in gizliliğini, Enderun'un asaletini, bahçelerin vakur sadeliğini kaçırmamak gerekir. Bütün bunları öğrenip, tam anlamıyla gezmek için her fırsatta 1 saat saraya uğrasak, bir ömür yeter mi, hesabı size bırakıyorum.

Her fırsatta yolunuzu Topkapı Sarayı'na çıkarmanız dileğiyle son bir hatırlatma:

Müzekart Saray'ın ana bölümlerinde geçerlidir; Harem ve Aya İrini'de geçerli değildir. Yaz aylarında belirlenen günlerde gece müzeciliğine başlanan Topkapı Sarayı'nda normal günlerde gişe saati **09.00-17.00**'dir.

klemens

Yeni nesil kültür sanat platformu